

AMERYKA ŁACIŃSKA I KARAIBY

Stosunki UE z Ameryką Łacińską i Karaibami mają charakter wielopłaszczyznowy i utrzymywane są na różnych szczeblach. UE współpracuje z całym regionem podczas szczytów szefów państw i rządów, a porozumienia i dialog polityczny stanowią zobowiązanie dla UE oraz Karaibów, Ameryki Środkowej, Wspólnoty Andyjskiej, Mercosuru i poszczególnych państw.

PODSTAWA PRAWNA

- Tytuł V (działania zewnętrzne UE) Traktatu o Unii Europejskiej;
- Tytuły I-III i V (wspólna polityka handlowa, współpraca na rzecz rozwoju i pomoc humanitarna, umowy międzynarodowe) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

STOSUNKI MIĘDZYREGIONALNE

A. Szczyty

Pierwszy szczyt UE – Ameryka Łacińska i Karaiby odbył się w Rio de Janeiro w czerwcu 1999 r. i zapoczątkował partnerstwo strategiczne obydwu regionów. Ostatni spośród odbywających się co dwa lata szczytów, który miał miejsce w czerwcu 2015 r. w Brukseli, był drugim szczytem UE i Wspólnoty Państw Ameryki Łacińskiej i Karaibów (Comunidad de Estados Latinoamericanos y Caribeños, CELAC). Szczyty umożliwiają zacieśnianie więzi na najwyższym szczeblu pomiędzy obydwoma regionami oraz zajmowanie się istotnymi kwestiami regionalnymi i międzynarodowymi. Debaty koncentrowały się dotychczas na takich zagadnieniach, jak demokracja i prawa człowieka, zwalczanie ubóstwa, promowanie spójności społecznej, innowacji i technologii oraz środowisko naturalne i zmiana klimatu. Podczas szczytu w Brukseli przyjęto krótką deklarację polityczną, dłuższą deklarację w sprawie poszczególnych aspektów partnerstwa i plan działania UE-CELAC, w oparciu o priorytety ustalone na niedawnych szczytach. W planie określono dziesięć priorytetowych obszarów współpracy obydwu regionów:

- nauka, badania, innowacje i technologia;
- zrównoważony rozwój i środowisko, zmiana klimatu, różnorodność biologiczna i energia;
- integracja regionalna i łączność na rzecz wspierania włączenia społecznego i spójności społecznej;

- migracja;
- edukacja i zatrudnienie na rzecz wspierania włączenia społecznego i spójności społecznej;
- problem narkotyków na świecie;
- problematyka płci;
- inwestycje i przedsiębiorczość na rzecz zrównoważonego rozwoju;
- szkolnictwo wyższe;
- bezpieczeństwo obywateli.

Szczyt UE-CELAC, który pierwotnie miał się odbyć w październiku 2017 r. w Salwadorze, przełożono na inny termin. Ministrowie spraw zagranicznych z obu regionów spotkali się w Brukseli w dniach 16-17 lipca 2018 r. Przyjęli deklarację skupiającą się na wzmocnieniu współpracy międzyregionalnej na forach światowych.

B. Wymiar parlamentarny

Regularne kontakty między posłami do Parlamentu Europejskiego a posłami z Ameryki Łacińskiej zostały nawiązane w 1974 r. przy okazji pierwszej z 17 konferencji międzyparlamentarnych. Było to pierwsze – i przez wiele lat jedyne – forum zinstytucjonalizowanego dialogu politycznego pomiędzy Europą a Ameryką Łacińską. W 2006 r. wspólne Europejsko-Latynoamerykańskie Zgromadzenie Parlamentarne (Eurolat), instytucja parlamentarna partnerstwa strategicznego obydwu regionów, zastąpiło konferencje międzyparlamentarne. Eurolat służy jako forum do prowadzenia dyskusji, monitorowania i przeglądu wszystkich kwestii związanych z partnerstwem. Zgromadzenie liczy 150 członków: Parlament Europejski i 75 z subregionalnych parlamentów Ameryki Łacińskiej, w tym z Parlatino (Parlamentu Latynoamerykańskiego), Parlandino (Parlamentu Andyjskiego), Parlacenu (Parlamentu Ameryki Centralnej), Parlasuru (Parlamentu Mercosuru) oraz kongresów Chile i Meksyku. Od 2006 r. odbyło się 11 zwyczajnych sesji plenarnych Eurolatu, z których ostatnia miała miejsce we wrześniu 2018 r.

STOSUNKI Z SUBREGIONAMI

A. Ameryka Środkowa (Kostaryka, Salwador, Gwatemala, Honduras, Nikaragua i Panama)

Stosunki z państwami Ameryki Środkowej są rozwijane w oparciu o dialog z San José. Zakres tego dialogu od momentu jego rozpoczęcia w 1984 r. został rozszerzony o takie kwestie, jak rozwój gospodarczy i społeczny, migracja i bezpieczeństwo. W następstwie dwóch pierwszych umów o współpracy zawartych w 1985 r. i 1993 r., w 2003 r. podpisano umowę o dialogu politycznym i współpracy, w ramach której wprowadzono różne nowe obszary współpracy. Układ o stowarzyszeniu, pierwsze tego typu porozumienie między regionami zawarte przez UE, został podpisany w czerwcu 2012 r. i ratyfikowany przez Parlament Europejski w grudniu 2012 r. W układzie stwierdza się, że jego celem jest stworzenie uprzywilejowanego partnerstwa politycznego opartego na wartościach, zasadach i wspólnych celach, wspieranie praw człowieka, ograniczanie ubóstwa, zwalczanie nierówności, zapobieganie

konfliktom i zachęcanie do dobrego sprawowania rządów, bezpieczeństwo, współpraca regionalna i zrównoważony rozwój. W ramach układu o stowarzyszeniu zliberalizowano także handel wyrobami przemysłowymi i produktami rybołówstwa oraz zniesiono większość ceł w handlu produktami rolnymi. Rozdział tego układu poświęcony handlowi wszedł tymczasowo w życie w 2013 r. (w różnych krajach były to różne daty). Komisja Parlamentarna ds. Stowarzyszenia, w skład której wchodzi posłowie do PE i posłowie Parlamentu oraz parlamentów krajowych Kostaryki i Panamy, będzie monitorować wdrażanie układu.

B. Wspólnota Andyjska (Boliwia, Kolumbia, Ekwador i Peru)

UE utrzymuje regularne stosunki z państwami andyjskimi od 1969 r., kiedy to powstała Grupa Andyjska (później nazwana Wspólnotą Andyjską). Pierwsza umowa o współpracy została podpisana w 1983 r., a następnie w 1993 r. zawarto szerszej zakrojoną ramową umowę o współpracy. W grudniu 2003 r. te dwa regiony podpisały umowę o dialogu politycznym i współpracy, która dalej rozszerza zakres współpracy, ale jeszcze nie weszła w życie. Negocjacje w sprawie układu o stowarzyszeniu rozpoczęły się w czerwcu 2007 r. i ostatecznie doprowadziły do zawarcia wielostronnego porozumienia handlowego z Peru i Kolumbią w marcu 2010 r. Umowa handlowa, podpisana w czerwcu 2012 r. i ratyfikowana przez Parlament Europejski w grudniu 2012 r., weszła w życie w Peru w dniu 1 marca 2013 r., a w Kolumbii w dniu 1 sierpnia 2013 r. Umowa przewiduje całkowitą liberalizację handlu wyrobami przemysłowymi i produktami rybołówstwa w ciągu 10 lat (przy czym większość ceł zostanie zniesiona w momencie jej wejścia w życie); umożliwia ona także zwiększenie dostępu do rynku dla produktów rolnych. Zakres umowy obejmuje udzielanie zamówień publicznych, inwestycje, prawa człowieka i normy w dziedzinie zatrudnienia i środowiska. Ekwador przystąpił do umowy handlowej w dniu 1 stycznia 2017 r.

C. Mercosur (Argentyna, Brazylia, Paragwaj i Urugwaj)

UE i utworzony w 1991 r. Wspólny Rynek Południa (Mercado Común del Sur, Mercosur) utrzymują stosunki instytucjonalne od 1992 r. W 1995 r. regiony te podpisały międzyregionalną umowę ramową, na mocy której ustanowiono regularny dialog polityczny i określono cele oraz warunki współpracy handlowej i gospodarczej, między innymi w obszarze promowania inwestycji, transportu, środowiska, nauki i techniki.

Negocjacje w sprawie układu o stowarzyszeniu, obejmującego dialog polityczny, współpracę i wolny handel, rozpoczęto w 1999 r. Zawieszono w 2004 r. negocjacje wznowiono w 2010 r., koncentrując się na rozdziałach dotyczących kwestii politycznych i współpracy oraz „normatywnej” części rozdziału dotyczącego handlu (reguły pochodzenia itd.), jednak w 2012 r. negocjacje ponownie utknęły w martwym punkcie. Jednak po tym, jak strony potwierdziły zobowiązanie do osiągnięcia porozumienia, w maju 2016 r. wymieniły oferty dotyczące dostępu do rynku towarów, usług i zamówień rządowych i negocjacje rozpoczęły się ponownie. Pomimo zaangażowania obu stron cel wypracowania porozumienia w sprawie układu o stowarzyszeniu nie został zrealizowany przed końcem 2017 r. i negocjacje są kontynuowane w 2018 r. Przy różnych okazjach Parlament Europejski wyrażał poparcie dla zawarcia ambitnego

i wyważonego układu, w którym uwzględniono by szczególnie wrażliwe aspekty sektorów gospodarek obu regionów.

D. Karaiby

UE historycznie utrzymywała bliskie stosunki z Karaibami. Wynika to w dużej mierze z tego, że niektóre kraje europejskie utrzymywały w tym regionie kolonie; wiele krajów wciąż jest w nim obecnych poprzez kraje i terytoria zamorskie (KTZ). Relacje UE-Karaiby są kształtowane przez różne pokrywające się ramy instytucjonalne. Najważniejszymi są umowa z Kotonu, podpisana w 2000 r. z 79 państwami Afryki, Karaibów i Pacyfiku (AKP) oraz umowa o partnerstwie gospodarczym CARIFORUM-UE, podpisana w 2008 r. Głównym partnerem UE w dialogu między obydwoma regionami jest CARIFORUM. Spośród 16 członków tej organizacji 14 – Antigua i Barbuda, Bahamy, Barbados, Belize, Dominika, Grenada, Gujana, Haiti, Jamajka, Saint Kitts i Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent i Grenadyny, Surinam oraz Trynidad i Tobago – jest członkami Karaibskiej Wspólnoty i Wspólnego Rynku (CARICOM). Republika Dominikańska (sygnatariusz umowy z Kotonu i umowy o partnerstwie gospodarczym) oraz Kuba (która ma szczególny status) również należą do tej organizacji.

Od listopada 2012 r. stosunki UE-Karaiby rozwijają się w oparciu o wspólną strategię partnerstwa UE-Karaiby, która zapewnia zorganizowane ramy szerszej zakrojonych i pogłębionych dialogu i współpracy. W strategii określono pięć priorytetowych obszarów współpracy: współpracę i integrację regionalną, odbudowę Haiti, zmianę klimatu i klęski żywiołowe, przestępczość i bezpieczeństwo oraz wspólne działania na forach obydwu regionów i forach wielostronnych, jak też kwestie globalne.

Stosunki międzyparlamentarne są ważnym elementem powiązań między UE a Karaibami. Poza specjalnymi posiedzeniami regionalnymi i szerszym Wspólnym Zgromadzeniem Parlamentarnym AKP-UE w ramach umowy o partnerstwie gospodarczym z 2008 r. utworzono wspólną komisję parlamentarną CARIFORUM-UE w celu monitorowania wdrażania umowy. Komisja ta odbyła trzy posiedzenia, ostatnie w dniach od 31 października do 1 listopada 2017 r. w Trynidadzie i Tobago.

STOSUNKI Z POSZCZEGÓLNYMI KRAJAMI

A. Meksyk

Meksyk i UE utrzymują stosunki dyplomatyczne od 1960 r. Po zawarciu w 1975 r. umowy o współpracy i w 1991 r. szerszej ramowej umowy o współpracy UE i Meksyk podpisały w 1997 r. umowę o partnerstwie, która była pierwszą taką umową zawartą przez UE z państwem Ameryki Łacińskiej. W Umowie o partnerstwie gospodarczym oraz koordynacji politycznej i współpracy (zwanej porozumieniem globalnym) zinstytucjonalizowano dialog polityczny i rozszerzono współpracę na wiele różnych obszarów, między innymi na demokrację i prawa człowieka. Ponadto ustanowiono strefę wolnego handlu UE-Meksyk. Negocjacje z Meksykiem w sprawie zmodernizowania porozumienia globalnego rozpoczęły się w maju 2016 r. i w dniu 21 kwietnia 2018 r. doprowadziły do „porozumienia co do zasady” w odniesieniu do rozdziałów dotyczących handlu w zaktualizowanej umowie.

Partnerstwo strategiczne ustanowione w 2009 r. zacieśniło stosunki z Meksykiem – jedynym państwem, z którym UE zawarła zarówno układ o stowarzyszeniu, jak i partnerstwo strategiczne. Cel partnerstwa, będącego wyrazem uznania przez UE rosnącego znaczenia politycznego i gospodarczego Meksyku na świecie, jest dwojaki: zacieśnianie współpracy UE-Meksyk i koordynacja kwestii ogólnoświatowych na szczeblu wielostronnym oraz dostarczenie dodatkowego bodźca politycznego stosunkom i inicjatywom dwustronnym. W ramach partnerstwa strategicznego odbyły się trzy szczyty UE-Meksyk – ostatni w czerwcu 2015 r. UE i Meksyk prowadzą regularny dialog na wysokim szczeblu dotyczący wielu kwestii, w tym praw człowieka, bezpieczeństwa, egzekwowania prawa, gospodarki, środowiska i zmiany klimatu. Wspólna komisja parlamentarna UE-Meksyk od 2005 r. monitoruje wdrażanie globalnego porozumienia.

B. Chile

Pierwsza ramowa umowa o współpracy z Chile została podpisana w 1990 r. po przywróceniu demokracji w tym kraju. Regularny dialog polityczny został nawiązany w 1995 r. Po podpisaniu w 1996 r. bardziej kompleksowej ramowej umowy o współpracy UE zawarła z Chile układ o stowarzyszeniu w 2002 r. Układ obejmuje trzy wątki: rozdział o dialogu politycznym, w tym o udziale społeczeństwa obywatelskiego, Parlamentu Europejskiego i Kongresu Chile; rozdział o współpracy określający szereg obszarów współpracy w celu propagowania trwałego rozwoju gospodarczego, społecznego i środowiskowego oraz utworzenie strefy wolnego handlu towarami i usługami. Negocjacje w sprawie aktualizacji układu o stowarzyszeniu rozpoczęły się w listopadzie 2017 r.

Wspólna komisja parlamentarna UE-Chile od 2003 r. monitoruje wdrażanie układu o stowarzyszeniu.

C. Brazylia

W 1960 r. Brazylia jako pierwsze państwo południowoamerykańskie uznała Europejską Wspólnotę Gospodarczą (EWG) i ustanowiła stałe przedstawicielstwo w Brukseli. W kolejnych latach podpisywano różne umowy o współpracy. Wraz z umocnieniem się demokracji w Brazylii nastąpił znaczny rozwój relacji dwustronnych, co doprowadziło do podpisania rozszerzonej ramowej umowy o współpracy w 1992 r. Od tamtej pory stosunki z Brazylią stale się zacieśniają, co odzwierciedla coraz większe znaczenie gospodarcze i polityczne tego kraju na świecie. W 2007 r. UE i Brazylia ustanowiły partnerstwo strategiczne. Od 2007 r. odbyło się siedem szczytów UE-Brazylia, przy czym ostatni miał miejsce w lutym 2014 r. We wspólnym planie działania na lata 2012-2014 określono program działań na rzecz wzmocnienia partnerstwa w pięciu obszarach: pokoju i bezpieczeństwa, ekonomicznego, społecznego i środowiskowego partnerstwa na rzecz promowania trwałego rozwoju, współpracy regionalnej, nauki, technologii i innowacji oraz kontaktów międzyludzkich. Partnerstwo strategiczne UE i Brazylii obejmuje również regularny dialog między brazylijskim Kongresem Narodowym a Parlamentem Europejskim.

D. Kuba

Kuba była do niedawna jedynym krajem w regionie, który nie zawarł z UE umowy o współpracy ani układu o stowarzyszeniu. Jednak w kwietniu 2014 r. rozpoczęły się negocjacje, których celem było zawarcie umowy o dialogu politycznym i współpracy, zakończone pomyślnie w dniu 11 marca 2016 r. Umowę podpisano w dniu 12 grudnia 2016 r., a Parlament Europejski ratyfikował ją w dniu 5 lipca 2017 r. Zacznie ona w pełni obowiązywać, gdy ratyfikują ją wszystkie państwa członkowskie UE. Umowa obejmuje trzy główne rozdziały: dotyczące dialogu politycznego, współpracy i dialogu na temat polityki sektorowej oraz handlu. Stosunki UE-Kuba zacieśniono też na innych frontach, na przykład dzięki licznym wizytom na wysokim szczeblu oraz wznowieniu oficjalnego dialogu politycznego.

Jesper Tvevad
05/2019

